

หัวข้อการค้นคว้าแบบอิสระ ความรู้ ทักษะ และการปฏิบัติของเกษตรกรตามมาตรฐานข้าวอินทรีย์
ส่งออกในภาคเหนือของประเทศไทย

ผู้เขียน ว่าที่ร้อยตรี อนุรุท อินทวงศ์

ปริญญา วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต (ส่งเสริมการเกษตรและพัฒนาชนบท)

คณะกรรมการที่ปรึกษา อาจารย์ ดร.จุฑาทิพย์ เกลิมผล อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
รองศาสตราจารย์ ดร.รุจ ศิริสัญญาลักษณ์ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
รองศาสตราจารย์ ดร.ศักดิ์ดา จงแก้ววัฒนา อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษา 1) ความรู้ ทักษะ และการปฏิบัติตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ส่งออกในภาคเหนือของประเทศไทย 2) ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับระดับความรู้ ทักษะ และการปฏิบัติตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ส่งออกในภาคเหนือของประเทศไทย 3) ศึกษาปัญหา อุปสรรค และความต้องการของเกษตรกรเกี่ยวกับการผลิตข้าวอินทรีย์ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ส่งออกในภาคเหนือของประเทศไทย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ เกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ส่งออก ซึ่งเป็นสมาชิกของบริษัท เดอะสุขจะเฮ้าส์ (ไทยแลนด์) จำกัด ในพื้นที่ 5 จังหวัดภาคเหนือ ปีการผลิต 2558/59 จำนวน 186 ราย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์ ซึ่งเป็นคำถามปลายเปิด และคำถามปลายปิด วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน พิสูจน์ค่าสมมติฐานโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม โดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุ

ผลการศึกษาพบว่าเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ส่งออกร้อยละ 54.80 เป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 53.73 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4 มีจำนวนแรงงานภาคเกษตรในครัวเรือนเฉลี่ย 2 คน มีพื้นที่ปลูกข้าวอินทรีย์เฉลี่ย 7.76 ไร่ มีประสบการณ์ในการปลูกข้าวเฉลี่ย 3 ปี ได้ผลผลิตข้าวอินทรีย์เฉลี่ย 543.83 กิโลกรัม/ไร่ มีรายได้จากการขายข้าวอินทรีย์ต่อปีเฉลี่ย 10,074.67 บาท/ไร่ เกษตรกรส่วนใหญ่มีหนี้สิน ได้รับข้อมูลข่าวสารการผลิตข้าวอินทรีย์ 1 - 2 ครั้ง/ปี ส่วนใหญ่ได้รับจากเพื่อนเกษตรกรที่ปลูกข้าวอินทรีย์ด้วยกัน ได้รับการฝึกอบรมเฉลี่ย 1.42 ครั้ง/ปี ได้ติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

เฉลี่ย 2.38 ครั้ง/ปี มีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการผลิตตามมาตรฐานข้าวอินทรีย์ส่งออกอยู่ในระดับมาก มีทัศนคติต่อมาตรฐานการผลิตข้าวอินทรีย์ส่งออกอยู่ในระดับเห็นด้วย และการปฏิบัติของเกษตรกรตามมาตรฐานการผลิตข้าวอินทรีย์ส่งออกอยู่ในระดับมาก

การศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับระดับความรู้ในกระบวนการผลิตของเกษตรกรตามมาตรฐานข้าวอินทรีย์ส่งออก พบว่า การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับระดับความรู้ในกระบวนการผลิตของเกษตรกรตามมาตรฐานข้าวอินทรีย์ส่งออก ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติของเกษตรกรต่อมาตรฐานการผลิตข้าวอินทรีย์ส่งออกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติมี ได้แก่ ระดับการศึกษา ผลผลิตข้าวอินทรีย์ การได้รับข้อมูลข่าวสาร และการได้รับการฝึกอบรม มีความสัมพันธ์เชิงบวก และ รายได้จากการขายข้าวอินทรีย์ มีความสัมพันธ์เชิงลบกับทัศนคติของเกษตรกรต่อมาตรฐานการผลิตข้าวอินทรีย์ส่งออก และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติของเกษตรกรตามมาตรฐานข้าวอินทรีย์ส่งออกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ขนาดพื้นที่การผลิตข้าวอินทรีย์ การได้รับข้อมูลข่าวสาร ทัศนคติของเกษตรกรต่อมาตรฐานการผลิตข้าวอินทรีย์ส่งออก มีความสัมพันธ์เชิงบวก และ การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร มีความสัมพันธ์เชิงลบกับการปฏิบัติของเกษตรกรตามมาตรฐานข้าวอินทรีย์ส่งออก

ปัญหาและอุปสรรคในการผลิตข้าวอินทรีย์ของเกษตรกร คือเกษตรกรขาดแคลนแหล่งน้ำในการผลิต ส่วนใหญ่อาศัยน้ำฝน คุณภาพเมล็ดพันธุ์ไม่ได้มาตรฐานทำให้ผลผลิตมีคุณภาพต่ำ ขาดแคลนแรงงานในการผลิต และไม่มีแรงงานรุ่นต่อไปสืบทอด เมื่อเกิดการระบาดของโรค และแมลงศัตรูพืชไม่สามารถป้องกันกำจัดได้ทัน และเกษตรกรไม่สามารถขยายพื้นที่การผลิตได้ เนื่องจากมีการจำกัดพื้นที่การผลิต

ความต้องการของเกษตรกรในการผลิตข้าวอินทรีย์ คือ 1) การปรับราคารับซื้อให้เพิ่มสูงขึ้น 2) การหาปัจจัยการผลิต เช่น ปุ๋ยอินทรีย์ สารชีวภัณฑ์ป้องกันกำจัดแมลงศัตรูพืช ในราคาที่ถูกลง และตรงตามความต้องการใช้ 3) การพัฒนาคุณภาพเมล็ดพันธุ์ข้าวให้ได้มาตรฐาน จะทำให้ผลผลิตที่ได้มีคุณภาพ และมีรายได้ที่เพิ่มขึ้น และ 4) ต้องการให้บริษัทฯ จัดหาเครื่องมือ และอุปกรณ์การเกษตร เช่น รถไถ รถปลูกข้าว รถเกี่ยวข้าว ให้กับเกษตรกรในลักษณะของการให้ยืม หรือเช่า/ซื้อในราคาที่ไม่สูงมาก

Independent Study Title	Knowledge, Attitudes and Practices of Farmers Following Organic Rice Export Standards in Northern Thailand	
Author	Acting 2LT. Anurut Intawong	
Degree	Master of Science (Agricultural Extension and Rural Development)	
Advisory Committee	Lect. Dr. Juthathip Chalermphol	Advisor
	Assoc. Prof. Dr. Ruth Sirisunyaluck	Co-advisor
	Assoc. Prof. Dr. Sakda Jongkaewwattana	Co-advisor

ABSTRACT

The purpose of this research is to study: 1) knowledge, attitudes and practices of farmers following organic rice export standards in northern Thailand, 2) factors related to a level of knowledge, attitudes and practices of farmers following organic rice export standards in northern Thailand, 3) problems, obstacles and needs of farmers following organic rice export production in northern Thailand.

The samples used in this research were 186 organic rice farmers for export, in 5 northern provinces for production year 2015/16, who were members of The Sukha House (Thailand) Co., Ltd. A tool used to collect data was interview forms which were closed questions and open-ended questions. Data were analyzed using descriptive statistics such as frequency, percentage, mean, maximum, minimum and standard deviation. Pearson's correlation coefficient was applied for Hypothesis test. Multiple regression analysis was applied to find the relationship between independent variables and dependent variables.

The study indicated that 54.80% of organic rice farmers for export were female with average ages of 53.73 years old. The graduation was in grade 4. The average of household agricultural labor forces were 2 persons. The average of organic rice growing areas were 7.76 rai. The average of planting experience was 3 years. The average yield of organic rice was 543.83 kilograms/rai. The average of total annual income was 10,074.67 baht/rai. Most farmers were in debt. They received organic rice production information 1 to 2 times per year. Most farmers received the information from fellow organic rice farmers. The farmers were trained about 1.42 times/year and contacted with

agricultural extension officers about 2.38 times / year. The farmers had the high level of knowledge for production process following organic rice export standards. The farmers had attitudes toward organic rice export standards at agreeable level. The practices of farmers following organic rice export production standards were in high level.

The study of factors related to the level of knowledge in the production process of farmers following organic rice export standards showed that contacts with agricultural extension officers had a positive relationship with the level of knowledge in the production process of farmers following organic rice export standards. Statistically significant factors related to farmers attitudes toward organic rice export production standards such as education level, organic rice product, received information, received training had a positive relationship. Income from selling organic rice had a negative relationship with the farmers attitudes toward organic rice export production standards. Statistically significant factors related to the practices of farmers following organic rice export standards such as sizes of organic rice production areas, received information, attitudes had a positive relationship. Contacts with agricultural extension officers had a negative relationship with the practices of farmers following organic rice export standards.

Problems and obstacles in organic rice production of farmers were lack of water resources. Mostly the production relied on rain water. Quality of seed did not reach the standards that caused poor quality products. There was a labor shortage in production and no successors to inherit. There was an outbreak and insecticides could not prevent it in time. The farmers could not expand production due to limited production areas.

The farmers' needs to produce organic rice were as follows: 1) increasing purchase price, 2) providing inputs such as organic fertilizers, biopesticides with inexpensive price according to farmers' needs, 3) improving rice seed quality to reach the standards so that the farmers could get quality products and increased income, 4) requiring The Sukha House (Thailand) Co., Ltd. to supply tools and agricultural equipment such as tractors, rice planting machine, rice harvesting machine for the farmers to borrow or hire-purchase with reasonable price.